

මධ්‍ය, යාන්මය නිමිනයේ පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ සුසාන ආශ්‍රිත වාස්තුවිද්‍යාව

ඩී. තුසිත මැන්දිස්

පුරාවිද්‍යා හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයන අංශය,
සමාජීයවිද්‍යා හා මානවශාස්ත්‍ර පීඨය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්ව විද්‍යාලය, මිහින්තලේ
thus.mendis@gmail.com

ප්‍රමුඛ පද : යාන්මය නිමිනය, පූර්ව ඉතිහාසය, සුසාන, ශිලා මැස්පුසා

හැඳින්වීම

මධ්‍ය යාන්මය නිමිනය ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරුමැද පළාතට අයත් අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ කහටගස්දිගිලිය හා හොරොච්චෝනාන ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයන්ට අදාළව පිහිටා ඇත. මෙම නිමිනය ආශ්‍රිත මානව ජනාවාසකරණ කටයුතු ප්‍රාග් ඓතිහාසික මධ්‍යශිලා අවධියේ ආරම්භ වන්නට ඇතැයි උපකල්පනය කළ හැකි සාධක වවුල් ලෙන හා සංගිලිමලෙයි කන්දෙන් වාර්තා වී ශිලා පතුරු අනුව උපකල්පනය කළ හැකි ය. කෙසේ වෙතත් මධ්‍ය යාන්මය නිමිනයේ තාක්ෂණික සංස්කෘතික පරිවර්තනයන්ගේ මිලඟ අවධිය පූර්ව ඓතිහාසික (Proto Historical) අවධිය තුළින් හඳුනාගත හැකි අතර එම යුගයෙහි කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ ලෙස හඳුනාගත හැකි සුසාන විශාල ප්‍රමාණයක්, තම්මැන්නා ගොඩනැගිල්ල, වඩිගවැව, ගුරුගල්හින්න, වලහවිද්දවැව, ඕලුවැව, දිවුල් වැව, තිබිරිවැව, රඹෑව, කොක්ඵබේ, ගල්ඇදකටුය ආදී ස්ථාන හා තවත් ස්ථාන ගණනාවක් වාර්තා

වී තිබීමෙන් පැහැදිලි වේ. මධ්‍ය යාන්මය සාර්ව නිමින ප්‍රදේශය තුළ පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ ස්ථානගත වන මානව ජනාවාස නිසා මෙම සුසාන ඉහත සඳහන් ස්ථාන තුළින් හඳුනාගත හැකි අතර මෙම නිමිනය තුළින් සුසාන ඉදිකිරීම සඳහා (Burial Architecture) සඳහා භාවිත ක්‍රමවේද රාශියක් ද හඳුනා ගැනීමට හැකියාව ලැබේ. ඒ අනුව මෙම පර්යේෂණය තුළින් මධ්‍ය යාන්මය නිමිනය ආශ්‍රයෙන් හඳුනාගත හැකි සුසාන ආකෘති පිළබඳ සාකච්ඡාවට බඳුන් කරනු ලැබේ.

ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය සඳහා ක්‍රමවේදය ලෙස පුරාවිද්‍යා ගවේෂණ මඟින් වාර්තාකර ඇති තොරතුරු අධ්‍යයනය හා පුරාවිද්‍යා කැනීම් මඟින් හඳුනාගෙන ඇති භෞතික සාධක උපයෝගී කරගෙන අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය සකසා ගන්නා ලදී.

විමර්ශනය

මධ්‍ය යාන්මය නිමිතයේ පූර්ව ඓතිහාසික සංස්කෘතියට අයත් සුසාන වල ව්‍යාප්තිය දෙස බැලීමේ දී ඉන් බොහොමයක් කුඩා ශේෂ කඳු ආශ්‍රිත පරිසරයක ස්ථාන ගත වන බව **තම්මැන්නා ගොඩැල්ල, කොක්ඵබේ, ගුරුගල්හින්න, දිවුල් වැව, තිබ්බිවැව** ආදී ස්ථාන තුළින් පැහැදිලි වන අතර මේ සංස්කෘතිය මධ්‍ය යාන්මය නිමිතය තුළ ක්‍රි.පූ. 490 දී පමණ තම්මැන්නා ගොඩනැගිල්ල අශ්‍රිත ව ස්ථාන ගත වන බව රංජන් දිසානායක විසින් සිදුකරන ලද කැනීම් වලින් ලබාගත් කාබන් කාලනිර්ණ අනුව පැහැදිලි වේ. ඒ අනුව අදින් වසර 2500 කට පූර්ව කාලපරිච්ඡේදයක සිට පූර්ව ඓතිහාසික සංස්කෘතිය මෙම නිමිතයේ ස්ථානගතව තිබූ බව මෙම විද්‍යාත්මක දින නිර්ණය කිරීම තුළින් පැහැදිලි වන අතර එවන් ඇත ඉතිහාසයක සිට මෙම නිමිතයේ නිවැසි පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ ජනතාව සිය ජනාවාසයේ මිනිසකු මිය ගිය විට එම මිනිසා වැළලීම සඳහා විශේෂ වූ සුසාන ආකෘති භාවිතා කර තිබෙන බව එම නිමිතය පුරා ඇති සුසාන ස්ථාන වලින් පැහැදිලි වේ. මධ්‍ය යාන්මය නිමිතයේ සුසාන ස්ථාපිත වී ඇති ස්ථාන ඇසුරින් පහත සඳහන් වන්නා වූ සුසාන ආකෘති හඳුනාගැනීමට හැකියාව ලැබේ.

1. ශිලා මංජුසා සුසාන (Cist Burial)
2. ශිලා පෙළ සුසාන (Stone Alignment)

3. ශිලා කේතුක හෙවත් ගල් ගොඩනැගිලි සුසාන (Cairn mound)
4. ශිලා මණ්ඩල සුසාන (Cairn Circle)
5. බරණි සුසාන (Urn pot)
6. ශිලා මඤ්චක සුසාන (Delmenoid)

ශිලා මංජුසා සුසාන

විශාල ශිලා පුවරු 04 ක් සිරස් ලෙස පිහිටුවා සකසන මංජුසාව තුළ සුසාන බරණි තබා එය විශාල පියන් ගලකින් වසා තබන සුසාන ශිලා මංජුසා සුසාන වශයෙන් හැඳින්වේ. මධ්‍ය යාන්මය නිමිතයේ බහුල ලෙස හමුවන සුසාන ආශ්‍රිත වාස්තුවිද්‍යාව ශිලා මංජුසා ඝණයට වැටෙන අතර කොක්ඵබේ, දිවුල්වැව, තිබ්බිවැව, වඩිගවැව, ගුරුගල්හින්න, තම්මැන්නා ගොඩනැගිල්ල, ඕලුවැව, ආදී ස්ථාන ගණනාවකින් එම ආකෘතිය හඳුනාගත හැකිය. මෙම සුසාන ඉදි කිරීමේ දී මධ්‍යයාන් මය නිමිතය තුළ භාවිත හැඩ අතර, සමවතුරප්‍රාකාර, ආයතන වතුරප්‍රාකාර හා ස්වස්ථික ආකෘති සහිත ශිලා මංජුසා සුසාන හඳුනාගත හැකිය.

ශිලා පෙළ සුසාන

ශ්‍රී ලංකාව තුළින් මෙතෙක් වාර්තා වන ශිලා පෙළ සුසාන සහිත සුසාන ආකෘතිය 2016 වර්ෂයේ රජරට විශ්ව විද්‍යාලයේ පුරාවිද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ තුසිත මැන්දිස් වාර්තා කරන ලද අතර එය මධ්‍ය යාන් මය නිමිතයේ කොක්ඵබේ පුරාවිද්‍යා ස්ථානයේ පිහිටා තිබේ. මෙවැනි සුසාන ආකෘති

දෙකක් එම ස්ථානයේ හඳුනාගත හැකි අතර එහි දිග මීටර් 15ක් පමණ වන අතර සිරස් අතට සිටවූ මීටර් 1ක් සෙ. මී. 10 පමණ ගල් පුවරු පෙල දෙ පස සුසාන බරණි වල දමා තිබේ.

ශිලා කේතුක සුසාන

මධ්‍ය යාන්මය නිමිනය තුළින් හඳුනාගත හැකි තවත් සුසාන ආකෘතියක් ලෙස ශිලා කේතුක හෙවත් ගල් ගොඩැලි සුසාන පෙන්වාදිය හැකි ය. සුසාන බරණිය වලදමා ඒ මඟින් ගල් ගොඩක් කේතුවක් ආකාරයට සැකසීම මෙහි විශේෂත්වය වේ. මෙවැනි ශිලා කේතුක සුසාන කොක්ච්චේ ප්‍රදේශයේ පවතින බව ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලයේ තුසිත මැන්දිස් වාර්තා කරන අතර තම්මැන්නා ගොඩැල්ල හා එයට ආසන්න ස්ථානයකින් රංජිත් දිසානායක වාර්තා කර ඇත.

ශිලා මණ්ඩල සුසාන

ශ්‍රී ලංකාවෙන් හමුවන දුර්ලභ සුසාන මෙගලිතික සුසාන ආකෘතියක් ලෙස ශිලා මණ්ඩල සුසාන පෙන්වා දිය හැකි අතර මධ්‍ය යාන්මය නිමිනය තුළ මෙ වැනි සුසාන කොක්ච්චේ හා වලභවිද්දවැව පවතින බව තුසිත මැන්දිස් වාර්තා කරන අතර රංජිත් දිසානායක විසින් ද මෙවැනි සුසාන ආකෘති මධ්‍ය යාන්මය නිමිනයන් පවතින බව වාර්තා කර ඇත. මෙම සුසාන ආකෘතීන්හි විශේෂතාව වන්නේ භෂ්මාවශේෂ හෝ අස්ථි කොටස් ශිලා මංජුසා ආකෘතියට අනුව සුසානය තුළ දමා එය වසා එය

වට කොට තරමක් ඇතින් විශාල ගල්කුට්ටි රවුම් ආකාරයට සමාන දුරකින් ඒ වටා සකස් කිරීම ය.

බරණි සුසාන

මධ්‍ය යාන්මය නිමිනය තුළින් හඳුනාගත හැකි තවත් විශේෂ සුසාන ආකෘතියක් වන්නේ බරණි සුසානයන් ය. මැටි බරණිය තුළ මිනිස් ඇටකටු හෝ පුළුස්සන ලද මානව අළු තැන්පත් කිරීම සිදු කර තිබේ. මෙ වැනි සුසාන කොක්ච්චේ හා තම්මැන්නා ගොඩැල්ල සුසාන තුළින් හඳුනාගත හැකි ය.

ශිලා මඤ්චක සුසාන

ගල් ඇද ආකාරයට තැනූ ශිලා මඤ්චක වර්ගයේ සුසාන ද මධ්‍ය යාන්මය නිමිනය තුළ හඳුනා ගත හැකි ය. මෙම සුසාන සිරස් ආකාරයට පොළව මත සිට වූ ගල්පතුරු 4 කින් වටකොට ඒ මැද සුසාන බරණිය තබා තවත් විශාල ගලකින් එය වසනු ලැබේ. මෙවැනි ආකාරයේ සුසාන මධ්‍ය යාන්මය නිමිනයේ ගල්ඇදැන්කටුව ප්‍රදේශයේ හඳුනාගත හැකි ය.

නිගමනය

මධ්‍ය යාන්මය නිමිනය ආශ්‍රීත ව හඳුනාගත හැකි පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ සුසාන පිළිබඳ ව මීට පෙර රාජා ද සිල්වා හා එස්. කේ සිත්‍රම්පලම් විසින් අධ්‍යයනය කර තිබේ (Senevirathna 2007:151). ඉන් පසුව රංජිත් දිසානායක විසින් 2013 වර්ෂයේ මධ්‍ය යාන්මය නිමිනය ආශ්‍රීත ගවේෂණ කටයුතු හා

තම්මැන්නා ගොඩැල්ල ආශ්‍රිත පුරාවිද්‍යා කැනීම් මඟින් එම නිමිනයේ පූර්ව ඓතිහාසික අවධීන් සුසාන හා ආකෘති මෙන්ම එහි වාස්තුවිද්‍යාව පිළිබඳ ව අධ්‍යයනයක් සිදුකර ඇත. (මනමේන්ද්‍රආරච්චි 2014:214-217) 2015 වර්ෂයේ තුසිත මැන්දිස්, නුවන් අබේවර්ධන හා සම්පත් දිසානායක විසින් මධ්‍ය යාන්මය නිමිනයේ සංස්කෘතික භූ දර්ශනය සම්බන්ධ අධ්‍යයනයක දී පූර්ව ඓතිහාසික අවධිය පිළිබඳ ව සාකච්ඡා කර ඇත. (මැන්දිස් ; අබේවර්ධන; දිසානායක 2015;11-49). මෙම අධ්‍යයන වලින් අනතුරුව තුසිත මැන්දිස් විසින් කොක්චබේ මෙගලිතික සුසානය ආශ්‍රිත ව 2016 වර්ෂයේ සිදු කරනු ලැබූ ගවේෂණ කැනීම් වලදී සුසාන 209 ක් වාර්තා කර තිබෙන අතර ඉන් ශිලාපෙළ සුසානයන් හා ශිලා මංජුසා සුසානයන් කැනීම් කර ඇත.

මෙම සියලු පර්යේෂණ දත්ත අනුව මධ්‍ය යාන් මය නිමිනය පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ දී ජනාවාස වීම තුළ එහි කැපීපෙනෙන සුසාන ආකෘති ගණනාවක් ශ්‍රී ලංකා සුසාන වාස්තුවිද්‍යාව සඳහා සපයා ඇති ඉතා

වැදගත් නිමිනයන් බව පෙන්වා දිය හැකි ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

Senevirathna, S. 2007, The Archeology of the Megalithic black and Red ware complex in Sri Lanka, 135-196, *The Art and Archaeology of Sri Lanka*, Central Cultural Fund.

මනමේන්ද්‍ර-ආරච්චි, කේ. හා ජී. අදිකාරි, 2014 *අනුරාධපුර ජෛව විවිධත්ත්වය සහ වර්තමාන ජෛව විවිධත්ත්වය*, ජෛව විවිධත්ව ලේකම් කාර්යාලය පරිසර හා පුනර්ජනනීය බලශක්ති අමාත්‍යාංශය, කොළඹ

මැන්දිස්. ඩී, එන් අබේවර්ධන, එස් දිසානායක 2015, මධ්‍ය යාන් මය නිමිනය ආශ්‍රිත පුරාණ ජනාවාස රටාව හා සංස්කෘතික භූ දර්ශනය 11-47, *The Journal of Archaeology and Heritage Studies*, Department of Archaeology and Heritage Management, Rajarata University of Sri Lanka.